

GRANSKNINGEN AV DE HEMMELIGE TJENESTER

Sovjetiske dollar til kommunistene

I februar 1950 vedtok det sovjetiske politbyrået å overføre 850 dollar til Norges Kommunistiske Parti.

PER EGIL HEGGE

Pengene til de norske kommunistene skulle gå til å dekke utgiftene ved det ekstraordinære landsmøtet 20.-22. februar, hvor eksklusjonen av Furubotn-fløyen ble godkjent.

Dette fremgår av dokumenter som historikeren Torgrim Titlestad har funnet i arkiver i Moskva. Titlestad sier til Aftenposten at beløpet ble kamouflert som honorar til partilederen Emil Løvlien for en artikkel til Kominforms avis, uten at han hadde skrevet noen.

Titlestads far, Samuel, var en av Furubotns nære medarbeidere under og etter krigen. Han og hans hustru Olaug ble ekskludert sammen med ham da NKP i 1949-1950 tok sitt oppgjør med de såkalte titoistene. Torgrim Titlestad er førsteamanuensis i historie ved Høgskolen i Stavanger.

Dokumentet er fra ett av sentralarkivene i Moskva, hvor mye av det materiale som viser hvordan det sovjetiske partiet delfinansierte og forsøkte å styre andre lands kommunistpartier, er frigitt etter kommunismens fall. En dansk historiker, Morten Thing, har utførlig behandlet denne finansieringen i artikkelen «Det røde guld».

Et annet dokument viser at NKP fikk 25 000 dollar i

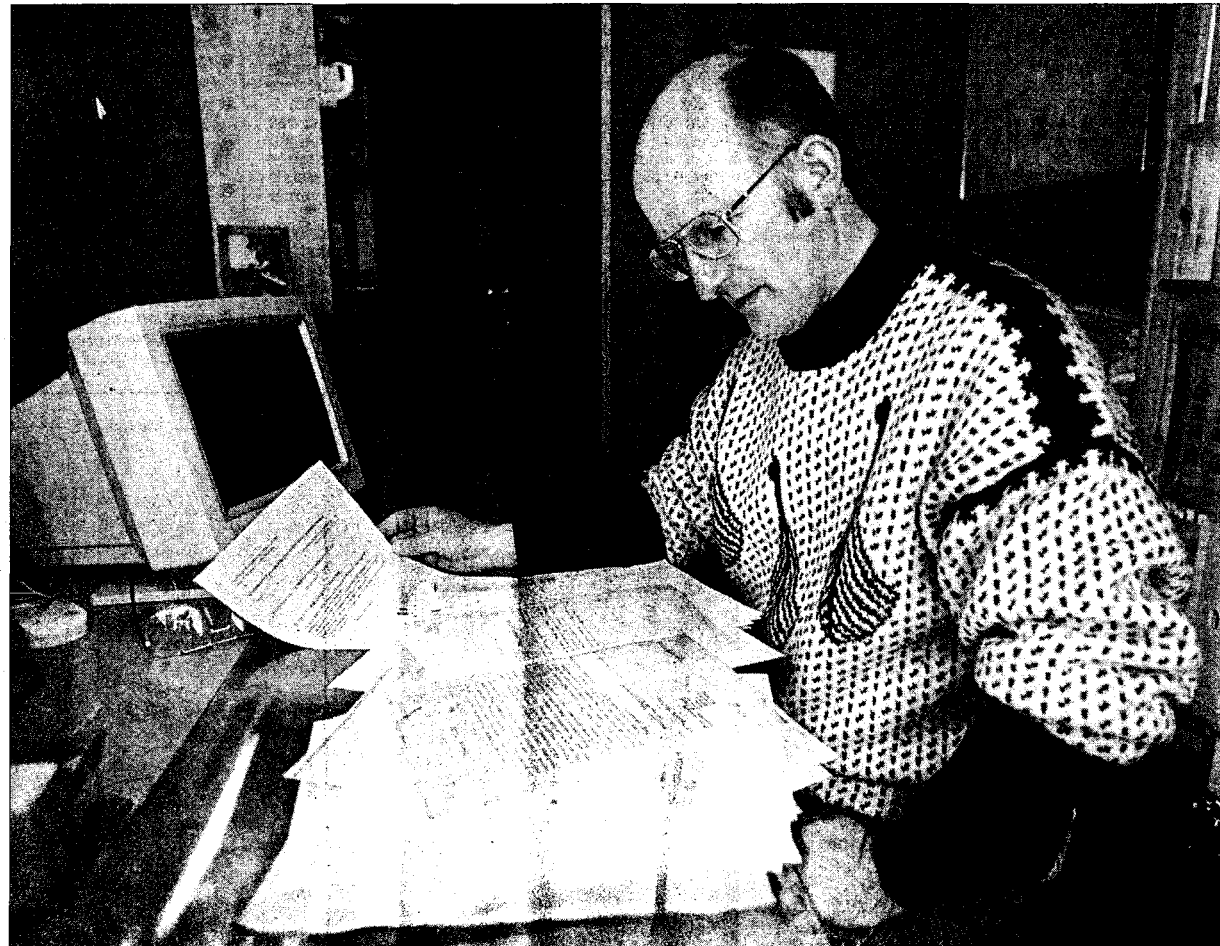
LUND - RAPPORTEN
Lund-kommisjonen har gransket de hemmelige tjenestene i Norge.

1953, 30 000 dollar i 1955 og 45 000 dollar i 1957 fra Moskva, sier Titlestad. Slik lønnsnivået i partiapparatet var, innebærer det at de sannsynligvis kunne holde 8-12 sekretærer i arbeid for disse pengene.

Beslutningen om de 850 dollar i 1950 er fremmet som forslag i et brev som er adressert til politbyråmedlemmene Berija, Molotov, Malenkov, Mikojan, Kaganovitsj og Bulganin, og formelt skal pengene overføres fra «Fondet til hjelp for venstreorienterte arbeiderorganisasjonen under VTsSP». Det siste er en forkortelse for den sovjetiske landsorganisasjon.

Beløpet ble kanalisert via en sovjetisk tjenestemann i Kominform i Bucuresti, Judin, og i vedtakets tredje punkt heter det at det sovjetiske finansdepartement pålegges å utbetale ham pengene. Punkt én er en godkjenning av teksten i hilsningstelegrammet til landsmøtet.

Det viste seg senere at Moskva var misfornøyd med grundigheten i de norske kommunistenes arbeide for å bli kvitt Furubotn-folkene og økte presset på Løvlien og hans medarbeidere, sier Torgrim Titlestad.

DOKUMENTERER: Torgrim Titlestad med kopi av den sovjetiske beslutningen om overføring av penger til NKP.

Foto: ANDERS MINGE